

نگاهی به رشد و گسترش جنبش‌های ضدصهیونیستی در اروپا

رضا باقری*

فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام، سال هفدهم، شماره 1، پیاپی 65، بهار 1395؛ صفحات 143-119

تاریخ پذیرش نهایی: 1395/03/15

تاریخ دریافت: 1395/02/17

چکیده

طی سال‌های اخیر شاهد بودیم که اقدامات و فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراوانی در حمایت از فلسطین اشغالی و علیه رژیم صهیونیستی در سطح جهانی در حال شکل‌گیری است. میزان اثرگذاری فعالیت‌های مختلف جنبش‌های ضد صهیونیست که بیشتر در قالب فعالیت‌های اجتماعی و دیپلماسی عمومی بوده، به صورتی است که می‌توان فعالیت‌های آنها را نشانگر افزایش قدرت نفوذ جریان حمایت از فلسطین و به‌طور کلی رشد جریان اجتماعی ضد اسرائیل (و صهیونیسم) در اروپا و جهان تلقی کرد. توفیق و موفقیت این جریان‌ها و جنبش‌ها در اروپا (و نقاط دیگر جهان مانند امریکای شمالی) به میزانی بوده که حتی بسیاری از دولتمردان رژیم صهیونیستی و نظریه‌پردازان اسرائیلی اعلام کردند که «اسرائیل در حال باخت جنگ تبلیغاتی است». بنابراین به نظر می‌رسد تحولی دربارۀ شیوه فعالیت و میزان توفیقات اجتماعی و سیاسی جنبش‌های ضد صهیونیست در اروپا شکل گرفته که در حال رسیدن به «نقطه عطف» خود است. مقاله حاضر با امعان نظر به اهمیت خاص و جایگاه ویژه جنبش‌های معاصر در اروپا که تأثیر و کارکرد قابل توجهی در بیداری افکار عمومی و همچنین منزوی ساختن رژیم صهیونیستی داشته‌اند، به بررسی تاریخی، ماهیتی و عملیاتی برخی از مهم‌ترین جنبش‌های ضد صهیونیستی در اروپا می‌پردازد.

واژگان کلیدی

فلسطین اشغالی، رژیم صهیونیستی، جنبش‌های ضد صهیونیست، اروپا

مقدمه و طرح مسئله: اهمیت جنبش‌های ضد صهیونیستی

میزان نفوذ و اثرگذاری اقدامات و فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جریان‌های حامی فلسطین و ضد رژیم صهیونیستی در سطح جهانی به صورت قابل توجهی در حال افزایش است. افزایش گرایش و تمایل افکار عمومی به فعالیت‌های ضد صهیونیستی به اندازه‌ای بوده که بسیاری از اندیشکده‌های اسرائیلی نیز اذعان داشتند اظهار تنفر و برائت از اسرائیل در سطح کشورهای اروپایی باعث افزایش محبوبیت می‌شود و گرایش عمومی به افکار و عقاید ضد اسرائیلی در حال افزایش است (www.psyop.ir). میزان اهمیت و جایگاه برجسته جریان‌های ضد صهیونیست با مطالعه پیشینه عملیاتی و فعالیت‌های اجتماعی آنها قابل بررسی است.

یکی از اقدامات اساسی و بنیادین این جریان‌ها که صبغه فرهنگی و اجتماعی نیز دارد، نژادپرست و آپارتاید¹ خواندن رژیم صهیونیستی است. رژیم آپارتاید که یک نظام نژادگرا در آفریقای جنوبی بود با اعمال سیاست‌های افراطی نژادگرایانه مانند سیاست تفکیک نژادی، ظلم‌های فراوانی به سیاهان آفریقای جنوبی روا داشت؛ اما پس از سال‌ها مبارزه و مقاومت افرادی مانند نلسون ماندلا سقوط کرد. این رژیم در فضای فرهنگی و عمومی جهان کاملاً مقبوح و منفور است و اگر به کشور یا نظامی عنوان آپارتاید اطلاق شود آسیب‌ها و لطمه‌های جبران‌ناپذیری برای آنها به دنبال خواهد داشت، زیرا این مفهوم به یک «ضد ارزش» تبدیل شده و در بطن خود دارای معانی مذموم و به تعبیر نظریه‌پردازان پست مدرن، گفتمانی است. از این رو، جریان‌های غالب و قدرتمند اجتماعی ضد صهیونیست و حامی فلسطین یکی از ارکان مبارزه فرهنگی و سیاسی خود علیه اسرائیل را بر پایه مقایسه و تطابق دادن رژیم صهیونیستی و رژیم آپارتاید در آفریقای جنوبی استوار ساخته‌اند (Abdelnor, 2014). این جریان‌ها تلاش می‌کنند تا رژیم صهیونیستی را یک رژیم آپارتاید معرفی کنند و در نتیجه چهره منفور آن را به جهانیان بشناسانند

1. Apartheid

(Makdisi, 2014). برای نمونه جریان‌های عمومی و اجتماعی ضد صهیونیست هفته‌ای را به عنوان «هفته آپارتاید اسرائیلی» مشخص کردند و کشورها و مناطق مختلف جهان مانند آمریکا، بریتانیا، کشورهای اروپایی، فلسطین، برزیل و آفریقای جنوبی هر سال به برگزاری نشست‌ها و برنامه‌های متنوع روشن‌کننده و بیدارکننده می‌پردازند (Israeli Apartheid Week 2014). یکی دیگر از برنامه‌های نمادین این جنبش که تأثیر بسیار زیادی در تقویت گفتمان آپارتاید خواندن اسرائیل داشته، راه‌اندازی جنبش توقف دیوار حائل¹ بوده است. ساخت دیوار حائل در حقیقت یکی از نشانه‌های بارز تبعیض و تفکیک نژادی در مرزهای فلسطین اشغالی است که خود به عاملی برای تضعیف رژیم صهیونیستی تبدیل شده است.

یکی دیگر از اقداماتی که به جریان اجتماعی و فرهنگی حامی فلسطین و ضد صهیونیسم کمک کرده ارائه پیشنهاد دولت خودگردان فلسطین به سازمان ملل متحد برای به رسمیت شناختن فلسطین به عنوان یک دولت مستقل است. دولت خودگردان فلسطین به‌رغم جریان‌سازی رسانه‌ای و سیاسی اسرائیل و آمریکا برای منصرف ساختن آنها، در شصت و ششمین مجمع عمومی سازمان ملل در سال 2011 پیشنهاد خود را به سازمان ملل ارائه کرد و این پیشنهاد با اجماع جهانی (جز اسرائیل، ایالات متحده، کانادا و چند کشور یا جزیره کوچک) روبرو شد که در نوع خود بی‌نظیر بود. بر این اساس، سازمان ملل متحد در سال 2012 میلادی با 138 رأی موافق، 9 رأی مخالف و 41 رأی ممتنع فلسطین را به طور غیررسمی² به عنوان یک دولت عضو به رسمیت شناخت. پس از این اقدام، کشورهای مختلف اروپایی مانند سوئد، بریتانیا، فرانسه، بلژیک و واتیکان به افزایش ارتباط سیاسی و اجتماعی با فلسطین پرداختند. اقدام دیگری که می‌تواند یکی از رویدادهای مهم ضد صهیونیستی تلقی شود تصمیم اتحادیه اروپا برای مجازات و تحریم مالی اسرائیل در سال 2013 است. اقدام جسورانه و البته نادر اتحادیه اروپا در مجازات

1. Stop The Wall
. De Facto

اسرائیل، اغلب به دلیل به تنگنا آمدن اتحادیه اروپا از گسترش شهرک‌سازی‌های غیرقانونی یهودی‌نشین در سرزمین‌های اشغال شده توسط نیروهای اسرائیل در جنگ 1967 خاورمیانه بوده است. بر اساس این دستورالعمل اتحادیه اروپا، سازمان‌های اسرائیل از سال آینده فاقد شرایط لازم برای دریافت کمک‌های مالی اتحادیه از قبیل جوایز یا وام‌های مختلف خواهند بود. این اقدام اتحادیه اروپا برای مجازات برنامه‌ریزی شده، با فشار و دخالت جان کری به تأخیر افتاد (www.aljazeera.com)، ولی این تصمیم به تیره شدن روابط میان اسرائیل و اتحادیه اروپا منجر شد که آن نیز در نوع خود بی‌سابقه است.

اقدام دیگری که بیشتر رنگ اجتماعی و فرهنگی داشت اعلام سال 2014 میلادی به عنوان سال جهانی همبستگی با فلسطین توسط سازمان ملل متحد بود که باعث تقویت همبستگی اجتماعی و فرهنگی بسیاری از مردم جهان با مردم فلسطین شد (Israeli Apartheid week, 2014).

توفیق و موفقیت این جریان‌ها در این زمینه به اندازه‌ای بود که حتی جان کری در جلسه خصوصی اعلام کرد که در صورت شکست مذاکرات صلح ممکن است اسرائیل به یک دولت آپارتاید تبدیل شود. البته بعدها نوار این جلسه پخش شد و جان کری عذرخواهی کرد (Peter, 2014). یکی دیگر از اقدامات فرهنگی و اجتماعی جریان‌های ضد صهیونیستی اروپا، مشروعیت‌زدایی از رژیم صهیونیستی از طریق بایکوت و تحریم همه‌جانبه (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی) است. به اذعان بسیاری از تحلیل‌گران حتی تحلیل‌گران اسرائیلی، هدف اصلی جنبش بایکوت و تحریم اسرائیل در حقیقت مشروعیت‌زدایی از رژیم صهیونیستی است. نگرانی اصلی سران رژیم صهیونیستی از این جنبش قوی در جهان نیز نه به دلیل تبعات اقتصادی آن، بلکه به دلیل تبعات سیاسی و اجتماعی که به مشروعیت‌زدایی¹ اسرائیل در جهان غرب ختم می‌شود بوده است. در

1. Delegitimation

مجموع می‌توان گفت موفقیت نمادها و نمودهای مختلف ضد صهیونیستی در اروپا و نقاط دیگر جهان مانند امریکای شمالی به اندازه‌ای بود که حتی بسیاری از دولتمردان رژیم صهیونیستی و نظریه‌پردازان اسرائیلی اعلام کردند: «اسرائیل در حال باخت جنگ تبلیغاتی است» (Hirsh, 2014). بنابراین به نظر می‌رسد جریان‌های عمومی و اجتماعی ضد صهیونیست، در حقیقت در حال رسیدن به نقطه عطف فعالیت و تأثیرگذاری خود در سطح جهان هستند.

همان‌گونه که از نمونه‌های فوق برمی‌آید نقش جنبش‌های اجتماعی و مردمی بیشتر در بیداری و تنویر افکار عمومی جهانی و به تعبیر دیگر در عرصه دیپلماسی عمومی اثرگذار بوده است. بر این اساس می‌توان گفت در بیشتر جوامع اروپایی تغییرات و تحولات درباره شیوه نگاه و رویکرد مردم به رژیم صهیونیستی اتفاق افتاده، زیرا در دهه پیشین، فشار سیاسی و فرهنگی به اندازه‌ای بود که افراد توان یا شجاعت مخالفت علنی با اسرائیل و تفکرات صهیونیستی را نداشته‌اند؛ اما در سال‌های اخیر، مقابله و مخالفت با رژیم صهیونیستی به یک ارزش و فرهنگ تبدیل شده و رسیدن به این نقطه آسان و بدون زحمت نبوده است و جریان‌ها و افراد زیادی باید در این راه فعالیت و کوشش کرده باشند. افزایش و رشد همبستگی با فلسطین و یا مقابله با آن به طور قطعی دلایل و عوامل مختلفی می‌تواند داشته باشد؛ اما یکی از علل اصلی رشد و افزایش این حرکات و اقدامات، توفیق و موفقیت چشمگیر جریان‌های ضد صهیونیستی در کشورهای غربی به ویژه اروپا و امریکای شمالی است. برخی از این گروه‌ها عبارتند از: جنبش جهانی همبستگی با فلسطین،¹ جنبش جهانی تحریم اسرائیل،² جنبش جهانی تحریم نظامی اسرائیل،³ جنبش جهانی دانشجویان حامی عدالت در فلسطین⁴ و جنبش جهانی یهودیان ضد

1. Worldwide 'Solidarity Campaign with Palestine'

2. BDS movement: Boycott, Divestment and Sanctions against Israel.

3. Military Embargo on Israel

4. Students for Justice in Palestine (SJP) movement

صهیونیست¹ که در کشورهای مختلف جهان شعبه داشته و به طور جدی و مداوم فعالیت می‌کنند. این جریان‌ها و جنبش‌ها بیشتر در چارچوب و در قالب دیپلماسی عمومی یا دیپلماسی فرهنگی فعالیت کرده‌اند که در ادامه به طور اجمالی به برخی از این جریان‌ها اشاره می‌شود.

تاریخچه جریان‌های ضد صهیونیستی در اروپا

تعریف واحد و یا حتی مصداق واحد و مشترکی از جنبش یا جنبش‌های ضد صهیونیستی وجود ندارد تا بتوان برای آن، تاریخچه واحدی عنوان کرد. اما به صورت کلی و اجمالی و البته با پذیرش تنوع و گوناگونی این جریان‌ها و ماهیت متفاوت آنها می‌توان برای هر یک تعریفی ذکر کرد و تاریخچه‌ای اجمالی عنوان نمود.

شاید بتوان تاریخچه اولین حرکات و اقدامات ضد صهیونیستی در اروپا را به اوایل قرن نوزدهم و به کشور بریتانیا نسبت داد. در سال 1828 میلادی، ادوارد سوئینی سال‌ها پیش از اعلامیه بالفور (1917) با استناد به انجیل، کتاب اعتراض به دکترین‌های بازگشت آینده اسرائیل به فلسطین؛ برتری جویی ملی، در 12 نامه به یک دوست (www.amazon.com) را منتشر می‌کند. این کتاب تقریباً اولین کتابی است که با استناد به استدلال مذهبی، مدعیات یهودیان صهیونیست برای بازگشت به فلسطین را مورد چالش قرار می‌دهد. پس از این زمان، افراد و گروه‌های انگشت‌شماری نیز به صورت پراکنده در کشورهایمانند روسیه و کشورهای اروپای شرقی به اعلام مخالفت می‌پردازند؛ اما جریان اصلی و رایج ضد صهیونیستی در اروپا را باید به سال‌های پس از اعلامیه بالفور و تشکیل رسمی دولت اسرائیل در سال 1948 نسبت داد. پس از این تاریخ افرادی مانند گاندی، ادوارد سعید، نوام چامسکی و گروه‌هایی مانند شورای امریکایی یهودیت،² لیگ یهودی ضد صهیونیست³ و بعدها مصوبات

1. Anit-Zionists Jews

2. American Council for Judaism

3. The Jewish Anti-Zionist League

مجمع عمومی سازمان ملل (به ویژه مصوبه 3379) به مخالفت با تفکر سیاسی و نژادپرستانه صهیونیستی می‌پردازند.

در این میان آنچه به عنوان جنبش‌های ضد صهیونیست، افکار عمومی اروپا را نسبت به رژیم صهیونیستی بیدار کرد و در منزوی ساختن رژیم اسرائیل تأثیرگذار بود، موجودیت و فعالیت برخی گروه‌های اجتماعی و سیاسی است که قادر به جریان‌سازی و بسیج عمومی در سطح کشورهای اروپایی بودند. این جریان‌ها که اغلب به فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی علاقه‌مندند، در قالب جریان‌های عمومی و مردمی دسته‌بندی می‌شوند و اثرگذاری در سیاست‌های دولتی و عمومی کشورهای متبوع خود را مورد هدف قرار داده‌اند. در واقع آنها با تسلط به فرهنگ و سیاست اروپایی و با توان قابل ملاحظه جریان‌سازی و بسیج عمومی (اعم از مسلمان و غیرمسلمان)، در موارد خاص مانند درخواست توقف جنگ یا کمک مالی به اسرائیل بر دولت‌های متبوع خود اعمال فشار کرده و تا اندازه زیادی در پیشبرد اهدافشان موفق بوده‌اند. در ادامه به بررسی تاریخی و هویتی برخی از این جریان‌ها و جنبش‌های تأثیرگذار در اروپا اشاره می‌کنیم.

جنبش‌های ضد صهیونیستی در اروپا

1. جنبش جهانی «همبستگی با فلسطین»

اولین نمونه موفق گروه‌های سیاسی-عمومی، «جنبش‌های همبستگی با فلسطین» است که می‌توان آنها را در زمره گروه‌های مردم نهاد و اجتماعی دسته‌بندی کرد. این گروه‌ها اغلب با هدف مبارزه مدنی و تلاش برای برقراری عدالت و صلح برای فلسطینیان، حمایت از قوانین بین‌المللی و حقوق بشر و مبارزه علیه هرگونه نژادپرستی فعالیت می‌کنند تا بتوانند یک جنبش عظیم ضد آپارتاید (اسرائیل) در حمایت از فلسطینیان ایجاد کنند. یکی دیگر از فعالیت‌های اصلی این گروه‌ها، مبارزه با اسلام‌هراسی است که در راستای تلفیق جنبش مبارزه با اسرائیل و مفهوم

بیداری اسلامی و یا به تعبیری اسلام سیاسی اهمیت بسیاری دارد. این گروه ابتدا در سال 1982 و در اعتراض به حمله اسرائیل به لبنان در انگلستان و ولز تشکیل شد و بعدها در سال 2004 به عنوان یک سازمان و ارگان عمومی و مردمی به ثبت رسید. دفتر مرکزی این گروه‌ها در لندن است؛ اما به صورت بین‌المللی نیز فعالیت می‌کنند و در کشورها و شهرهایی مانند دانمارک، فرانسه، آلمان، یونان، جمهوری چک، ایتالیا، هلند، کالیفرنیا شمالی، سیاتل، سوئد، واشینگتن دی سی و میشیگان در امریکا، کره جنوبی، جمهوری ایرلند، کانادا (palsolidarity.org) و بسیاری از کشورهای دیگر شعبه دارند. این گروه‌ها در بریتانیا نیز در چهار بخش انگلیس، ولز، اسکاتلند و ایرلند شمالی چندین شعبه دارند. برای نمونه در بخش اسکاتلند که یکی از فعال‌ترین شعبه‌های این جنبش جهانی در آن قرار دارد، در شهرهایی مانند ابردین، آرگایل و بوت، برویک، داندی، ادینبورگ، فایف، گلاسگو و موری شعبه‌های فعال دارند (www.scottishpsc.org). این گروه‌ها از بدنه اجتماعی گسترده‌ای برخوردارند و اتفاقاً برخی از هسته‌های اصلی مدیریت آنها را افراد بومی (سفیدپوست) انقلابی اعم از مسلمان و غیرمسلمان و گاهی آوارگان فلسطینی ساکن شهرهای مختلف بریتانیا شکل می‌دهند. این گروه‌ها دامنه فعالیت بسیار گسترده‌ای دارند که یکی از این فعالیت‌ها، تلاش برای بایکوت نظام اشغالگر فلسطین است. این جنبش‌ها به طور مرتب و خستگی‌ناپذیر شرکت‌ها و مؤسسات مختلف به ویژه دولتی را که با رژیم اشغالگر و یا به تعبیر آنها آپارتاید و نژادپرست اسرائیل و یا شرکت‌های تابع آنها فعالیت می‌کنند، شناسایی کرده است و به صورت مرتب نیز علیه آنها اعتراض و تجمع می‌کنند تا این مراکز، فعالیت اقتصادی خود را با رژیم اشغالگر اسرائیل خاتمه دهند.

فعالیت و برنامه‌های منظم هفتگی و یا ماهانه این گروه‌ها، قدرت و توان بسیج و اثرگذاری خوبی به آنها داده است. آنان قدرت بسیار قابل توجهی برای ایجاد بسیج و انسجام عمومی افکار عمومی غرب در همکاری و حمایت از نهضت

مقاومت (به معنای گسترده آن) فلسطین و توفیق قابل توجهی در سطح دانشگاه‌های مهم بریتانیا داشتند. آنان با دعوت از اندیشمندان برجسته جهانی، جلسات بسیار تأثیرگذاری را در حمایت از فلسطین برگزار و افراد عضو در آنها با پوشیدن نمادهای فلسطینی مانند چفیه و تزئین فضای جلسه با نصب پرچم‌های فلسطینی و پلاکاردهای ضد اسرائیلی و حتی سر دادن شعارهای حمایت از فلسطین برای القای روح انقلابی به فضای جلسات تلاش می‌کنند. یکی دیگر از فعالیت‌های بارز و اثرگذار این جنبش‌ها در منزوی ساختن اسرائیل، رصد حضور سیاسی، فرهنگی، رسانه‌ای، آکادمیک، هنری و اقتصادی نمایندگان اسرائیلی در بریتانیا و تلاش برای ایجاد یک حرکت اجتماعی برای جلوگیری از حضور آنها در این کشور است. برای نمونه می‌توان به تظاهرات دانشجویان فعال این جنبش با اعتراض به حضور سفیر وقت اسرائیل (ران پروسور) در دانشگاه ادینبورای لندن در سال 2011 میلادی اشاره کرد که برخی از دانشجویان به نیابت از جوانان و نوجوانانی که توسط سربازان اسرائیلی شهید شده بودند، خواستار اخراج سفیر اسرائیل از دانشگاه شدند.

2. جنبش جهانی «تحریم اسرائیل»

دومین جنبشی که در این باره اهمیت بسیاری دارد جنبش جهانی «بایکوت، عدم سرمایه‌گذاری و تحریم علیه اسرائیل» است (تا زمانی که اسرائیل به قوانین جهانی و حقوق فلسطینیان تن دهد) که با نام اختصاری «بی دی اس»¹ شناخته می‌شود. این جنبش در سطح کشورهای اروپایی و امریکایی بسیار موفق بوده و گام‌های بسیار مهمی در راستای منزوی ساختن اقتصاد و همچنین مشروعیت‌زدایی اجتماعی و سیاسی از رژیم صهیونیستی برداشته است. جنبش بی‌دی‌اس برای اولین بار توسط جامعه مدنی فلسطین در سال 2005 میلادی راه‌اندازی شد که

توسط «کمیته ملی فلسطین»¹ اداره می‌شود (bdsmcvementr.net) و در حقیقت یک استراتژی بلندمدت است که به مردم جهان این آگاهی و امکان را می‌دهد تا در مبارزه‌های فلسطینیان برای عدالت نقشی جدی ایفا کنند.

جنبش جهانی «بی دی اس» بر مبنای رویکردی حقوق محور بنا نهاده شده است و بر رعایت حقوق گروه‌های مختلف مردم فلسطین تأکید می‌کند. این گروه‌ها عبارتند از: پناهندگان، ساکنین مناطق تحت اشغال نظامی در کرانه باختری و نوار غزه و فلسطینی‌های ساکن اسرائیل. تا زمانی که اسرائیل به تعهدات خود تحت مصوبه‌های بین‌المللی در حوزه‌های زیر تن دهد این فراخوان مشوق شکل‌های مختلف بایکوت علیه اسرائیل است: 1. پایان دادن به اشغال و مستعمره‌سازی همه سرزمین‌های عربی اشغال شده در ژوئن 1967 و از میان برداشتن دیوار حائل؛ 2. به رسمیت شناختن حقوق بنیادی شهروندان عرب فلسطینی ساکن اسرائیل؛ 3. پذیرش، حفاظت و ارتقای حقوق پناهندگان فلسطینی برای بازگشت به خانه‌ها و املاکشان، همچنان که در مصوبه 194 سازمان ملل متحد درج شده است. این فراخوان از سوی بیش از 170 حزب سیاسی، سازمان مدنی، اتحادیه‌ها و جنبش‌های کارگری امضا شده که در حقیقت منعکس‌کننده درخواست‌های بحق پناهندگان فلسطینی، فلسطینیان ساکن مناطق اشغالی و نیز شهروندان فلسطینی اسرائیل است. در ادامه به فعالیت‌ها و اصول اصلی این جنبش می‌پردازیم.

2/1. بایکوت اسرائیل

«بایکوت» به عنوان اولین و اصلی‌ترین شعار و فعالیت جنبش «بی دی اس»، محصولات و کمپانی‌های اسرائیلی و بین‌المللی را که از نقض حقوق فلسطینیان سود می‌برند هدف قرار می‌دهد؛ همان‌طور که مؤسسات ورزشی، فرهنگی و آکادمیک اسرائیل را نیز در برمی‌گیرد و هر کسی می‌تواند با اطمینان از اینکه محصولات

تولیدی اسرائیل یا شرکت‌های اسرائیلی را خریداری نمی‌کند در این بایکوت‌ها شرکت کند. گروه‌های بنیانگذار این کمپین علاوه بر اینکه از مصرف‌کنندگان دعوت می‌کنند تا کالاهای اسرائیلی را خریداری نکنند، از شرکت‌های تجاری و بازرگانان می‌خواهند تا با شرکت‌های اسرائیلی داد و ستد نداشته باشند.

اسرائیل ماهرانه می‌کوشد چهره جهانی خود را از طریق همکاری‌های فرهنگی و آکادمیک تقویت کند و در همین راستا، مؤسسات فرهنگی و آکادمیک خود را به طور مستقیم در تداوم، دفاع یا سرپوش نهادن بر سرکوب فلسطینیان مشارکت می‌دهد. از این رو، اصحاب دانشگاهی، هنرمندان و مصرف‌کنندگان علیه این روند مبارزه می‌کنند و تاکنون گروه فزاینده‌ای از هنرمندان از نمایش آثار یا اجرای برنامه‌های خود در اسرائیل امتناع کرده‌اند.

2/2. جلوگیری از سرمایه‌گذاری

عدم سرمایه‌گذاری یا جلوگیری از سرمایه‌گذاری به عنوان یکی دیگر از اصول اساسی این جنبش، به هدف قراردادادن شرکت‌هایی می‌پردازد که در نقض حقوق فلسطینیان همدستی دارند. این اقدام از سرمایه‌گذاری‌های مشابه دانشگاهی و تخصیص منابع در تربیت نیروی انسانی و... جلوگیری می‌کند تا مبدا در این زمینه از شرکت‌های حامی اسرائیل حمایتی صورت گیرد. این کوشش‌ها، آگاهی عمومی درباره واقعیت سیاست‌های اسرائیل را ارتقا می‌دهد و شرکت‌ها را تشویق می‌کند که نفوذ اقتصادی خود را برای اعمال فشار بر اسرائیل در راستای پایان دادن به انکار سیستماتیک حقوق فلسطینیان به کار گیرند.

2/3. تحریم اسرائیل

بخش پایانی فعالیت‌های اصلی جنبش «بی‌دی‌اس» به تحریم سیاسی و دیپلماتیک اسرائیل می‌پردازد. در حقیقت تحریم یک ابزار مهم و کارساز برای اظهار مخالفت و مذمت نسبت به عملکردهای یک کشور است. عضویت اسرائیل در

مجامع مختلف دیپلماتیک و اقتصادی، هم پوشش ناروایی از احترام و هم حمایت مادی برای تداوم جنایت‌هایش را در اختیار آن قرار می‌دهد. با فراخوان تحریم علیه اسرائیل، مشارکت‌کنندگان در این اقدام به جامعه جهانی درباره نقض قوانین جهانی توسط اسرائیل، هشدار و راه‌های پایان همدستی کشورهای دیگر در این رویه را آموزش می‌دهند.

3. جنبش جهانی «تحریم نظامی اسرائیل»

3/1. تاریخچه جنبش جهانی تحریم نظامی اسرائیل

جنبش جهانی «تحریم نظامی اسرائیل»¹ در تاریخ 9 ژوئیه 2011 توسط بزرگ‌ترین ائتلاف فلسطینی که شامل تمام احزاب سیاسی، اتحادیه‌های کارگری، سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های عمومی فلسطینی یعنی کمیته ملی (BNC) «جنبش جهانی بایکوت، عدم سرمایه‌گذاری و تحریم اسرائیل» می‌شد، با صدور فراخوانی خواستار تحریم کامل و فوری اسرائیل در ابعاد نظامی شد (www.bdsmovement.net). در حقیقت، جنبش تحریم نظامی به عنوان شاخه‌ای از جنبش گسترده‌تر «جنبش جهانی بایکوت، عدم سرمایه‌گذاری و تحریم اسرائیل» فعالیت می‌کند. فعالیت این جنبش که با نام مخفف (BDS) نیز شناخته می‌شود با هدف منزوی‌سازی و تحریم جهانی اسرائیل تا زمانی که این کشور خود را با قوانین بین‌المللی و حقوق فلسطینیان تطبیق دهد، از سوی جامعه مدنی فلسطین در سال 2005 آغاز شده است. جنبش جهانی بایکوت و تحریم اسرائیل با کمیته ملی فلسطینیان یعنی BNC که در سال 2007 تأسیس شد، هماهنگی کاملی دارد و فضایی را مهیا می‌کند تا افراد با وجدان در هر نقطه از جهان بتوانند نقش مؤثری را در مبارزه فلسطین برای کسب عدالت ایفا کنند.² فراخوان جهانی جنبش جهانی تحریم نظامی اسرائیل، همزمان با بزرگداشت هفتمین سالگرد حکم

1. BDS Movement; Military Embargo
2. BDS Movement.net

دادگاه عدالت بین‌المللی مبنی بر غیرقانونی بودن دیوار حائل اسرائیل در کرانه باختری منتشر شد که این تاریخ با ششمین سالگرد صدور فراخوان جنبش جهانی بایکوت، عدم سرمایه‌گذاری و تحریم اسرائیل (BDS) مصادف بود.

3/2. آغاز تحریم نظامی علیه اسرائیل

جنبش جهانی تحریم نظامی اسرائیل در قسمتی از فراخوان خود برای آغاز تحریم نظامی در سراسر جهان علیه اسرائیل بیان داشت: «تحریم کامل نظامی اسرائیل باید از مدت‌ها پیش آغاز می‌شد. این اقدام، گام بسیار مهمی برای پایان دادن به استفاده غیرقانونی و جنایتکارانه اسرائیل از زور علیه مردم فلسطین و کشورهای منطقه و به منزله حرکتی مؤثر و غیرخشونت‌آمیز برای اعمال فشار بر اسرائیل برای رعایت تعهدات بین‌المللی خود است». همراه با صدور فراخوان تحریم نظامی علیه اسرائیل، کمیته ملی جنبش فلسطینیان با انتشار برخی گزارش‌های حقوقی و سیاسی، روابط نظامی-بین‌المللی اسرائیل با کشورهای دیگر را تحلیل و تأثیر چنین روابطی را مورد بررسی قرار داد. فعالان فلسطینی همچنین به همراه جنبش جوانان در مقابل دفتر سازمان ملل متحد در رام‌الله گرد هم آمدند تا در اقدامی نمادین، فراخوان تحریم را به همراه برخی از شواهد تباری نظامی-بین‌المللی اسرائیل با برخی از کشورها به دفتر سازمان ملل ارائه کنند.

3/3. کارکرد تبلیغاتی و رسانه‌ای؛ مشروعیت‌زدایی از اسرائیل

این جنبش به دلیل هدف قراردادن افراد معمولی، گروه‌های عمومی و سازمان‌های مردم‌نهاد، روش فعالیت مدنی و غیرخشونت‌آمیزی را در پیش گرفته است؛ اما نباید فراموش کرد که چنین اقداماتی تنها زمانی ثمربخش خواهند بود که در کنار جنبش‌های مقاومت مانند حماس و حرکت اسلامی قرار گیرند و در ترکیبی تکاملی، ماهیت جنایتکار اسرائیل را به افکار عمومی جهان نشان دهند.

یکی از کارکردهای اصلی جنبش‌هایی از این دست مشروعیت‌زدایی¹ از رژیم آپارتاید اسرائیل است. فعالیت گسترده، مستمر و همه‌جانبه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی این جنبش‌ها در متن زندگی روزمره مردم جهان (به ویژه جهان غرب) و با هدف قرار دادن عواطف انسانی و وجدانی آنها، پایه‌های مشروعیت رژیم غاصب و آپارتاید اسرائیل را که مدیون و رهین رسانه‌های صهیونیستی و غربی است، متزلزل و خدشه‌دار نموده است. بنابراین نتایج ملموس اقتصادی و یا نظامی حاصل از چنین تحریم‌هایی نمی‌تواند در درجه نخست اهمیت قرار گیرد، بلکه آنچه در این میان از اهمیت بیشتری برخوردار است مشروعیت‌زدایی و زیر سؤال بردن حقانیت رژیم غاصب و آپارتاید اسرائیل در نزد افکار عمومی جهان (به ویژه جهان غرب) می‌باشد. زیرا به نظر می‌رسد اسرائیل برای فریب افکار عمومی جهانی دست به دامن ابزار مؤثر رسانه شده و با طرح شعارهای فرهنگی، اجتماعی که حول محور مفاهیم انسان‌دوستانه هستند، به فریب و شکل‌دهی افکار عمومی جهان می‌پردازد. بنابراین تنویر افکار عمومی با هدف افشای چهره و اهداف واقعی رژیم غاصب و جنایتکار اسرائیل و برای ایجاد انگیزش عمومی در جهت مقابله با سیاست‌های ملی و بین‌المللی کشورهای متبوع در حمایت از رژیم اسرائیل، می‌تواند بسیار مهم باشد. قابل توجه است که هدف مشروعیت‌زدایی از اسرائیل ممکن است از ابتدا مورد توجه مؤسسان این جنبش نیز نبوده باشد اما موفقیت قابل توجه جنبش‌هایی از این دست به ویژه در کشورهای غربی، به فرایند مشروعیت‌زدایی اسرائیل کمک فراوانی نموده است. این واقعیت حتی از دید صهیونیست‌ها نیز پنهان نمانده و آنان به طرق مختلف سعی نموده‌اند تا با آن به مقابله برخیزند. برای نمونه به تازگی خانم راشل آوراهاام که از یهودیان ساکن اسرائیل و از مدیران وب سایت متحد با اسرائیل² است در سایت جویش پرس³

1. Delegitimizing Israel

2. United with Israel

3. Jewishpress.com

اظهار می‌کند که هدف اصلی جنبش جهانی بایکوت و تحریم اسرائیل مشروعیت‌زدایی از اسرائیل از طریق هدف قراردادن روابط فرهنگی، اقتصادی و آکادمیک آن است (www.jewishpress.ocm, 2013/07/17).

3/4. حامیان جنبش جهانی تحریم نظامی اسرائیل

حامیان فراخوان جهانی تحریم نظامی اسرائیل از طیف‌های مختلف فرهنگی، علمی، اجتماعی، اقتصادی و رسانه‌ای هستند اما ویژگی مشترک این افراد را می‌توان در آزاداندیشی و شجاعت آنان در مقابل تهدیدات اسرائیل جست‌وجو کرد. برخی از این افراد عبارتند از: برخی از برندگان جایزه صلح نوبل مانند اسقف اعظم دزموند توتو، مایرد مگوایر، بتی ویلیامز و آدولفو پرز اسکویول و برخی از نامزدهای جایزه نوبل مانند والدن بلو و چیکو ویتاگر. همچنین پرفروش‌ترین نویسنده و روزنامه‌نگار کانادایی، نائومی کلاین نیز از جمله حامیان این فراخوان بوده است. کنفدراسیون‌های اتحادیه‌های تجاری مانند کنفدراسیون آفریقای جنوبی و برزیل و گروه‌های جامعه مدنی از بیش از دوازده کشور، حمایت خود را از این فراخوان و اقدامات لازم برای دستیابی به اهداف آن اعلام کردند.

3/5. اعمال فشار بر اسرائیل جهت اجرای تعهدات بین‌المللی

در بخشی از فراخوان جهانی جنبش تحریم نظامی اسرائیل به تعهدات بین‌المللی اسرائیل اشاره شده است. اسرائیل سال‌های طولانی در کمال جسارت به نظام‌های بین‌المللی و حقوق بین‌الملل وقعی نمی‌نهد و در مقابل، همواره طرف مقابل خود یعنی فلسطینیان را محکوم به تجاوز و خشونت می‌کند. در بندهایی از این فراخوان اشاره شده است که تحریم نظامی اسرائیل می‌تواند به منزله حرکتی مؤثر و غیرخشونت‌آمیز برای اعمال فشار بر اسرائیل برای رعایت تعهدات بین‌المللی خود در موارد زیر باشد:

1. پایان دادن به اشغال و استعمار تمام سرزمین‌های عربی (از زمان 1967) و

برچیدن دیوار حائل؛

2. به رسمیت شناختن حقوق اساسی شهروندان عرب و فلسطینی ساکن در اسرائیل با حق برابری کامل؛
3. احترام، حفظ و تقویت حقوق آوارگان فلسطینی برای بازگشت به خانه‌ها و املاک خود، همانطور که در قطعنامه 194 سازمان ملل متحد به آن تصریح شده است.

3/6. اهداف مورد نظر جنبش جهانی تحریم نظامی اسرائیل

جنبش جهانی تحریم نظامی اسرائیل علاوه بر اعمال فشار به اسرائیل برای اجرای تعهدات بین‌المللی خود، اهداف تاکتیکی و کوتاه‌مدتی را نیز برای خود مشخص کرده است. در بخشی از فراخوان این جنبش آمده است: «در پرتو موارد فوق، کمیته ملی جنبش جهانی بایکوت و تحریم اسرائیل (BNC)، به عنوان بزرگ‌ترین ائتلاف سازمان‌های جامعه مدنی فلسطین، از تمام مردم با وجدان، جنبش‌ها و سازمان‌های سراسر جهان درخواست می‌کند تا از فراخوان جهانی تحریم نظامی علیه اسرائیل حمایت کنند. این تحریم می‌تواند به دولت‌ها، نهادهای چندجانبه، سازمان ملل متحد، و همچنین شرکت‌ها و نهادهای خصوصی و عمومی برای اعمال موارد زیر فشار وارد کند:

1. توقف فوری عرضه هر گونه سلاح و یا مواد مرتبط با آن به اسرائیل؛ از جمله فروش یا انتقال اسلحه و مهمات، وسایل نقلیه و تجهیزات نظامی، تجهیزات پلیسی شبه نظامی از جمله تجهیزات با کاربرد دوگانه، و قطعات یدکی برای هر کدام از موارد فوق و همچنین توقف صدور مجوز برای تولید، تعمیر و یا نگهداری هر کدام از موارد فوق؛
2. توقف کامل واردات نظامی و تجهیزات و مهمات با کاربرد دوگانه از اسرائیل؛
3. توقف انتقال محصولات نظامی از اسرائیل و یا انتقال آن از طریق بنادر ملی، منطقه‌ای و یا حریم هوایی؛

4. توقف همکاری با ارتش اسرائیل؛ شرکت‌های نظامی، و پروژه‌های R & D نظامی مرتبط از جمله سرمایه‌گذاری مشترک (اعم از دوجانبه یا چندجانبه)؛
5. توقف آموزش و مشاوره نظامی مرتبط با ارتش، شرکت‌های نظامی و مؤسسات تحقیقاتی دانشگاهی اسرائیلی؛
6. پایان دادن به کلیه کمک‌های نظامی به اسرائیل؛
7. خودداری از هر گونه همکاری با اسرائیل در ساخت و توسعه سلاح‌های هسته‌ای و تلاش برای عاری‌سازی خاورمیانه از سلاح هسته‌ای (www.bdsmovement.net).

3/7. اشکال اصلی جنبش؛ عدم برخورداری از ضمانت اجرایی

همان‌گونه که در بندهای مختلف این فراخوان به خوبی اشاره شده است، تعهد دولت‌های مختلف به چنین تحریمی می‌تواند رژیم آپارتاید اسرائیل را تا اندازه قابل توجهی تضعیف و مقدمات پایان اشغال فلسطین را فراهم کند. در بخش کارکرد این جنبش ذکر شد که جنبش‌هایی از این دست، از ضمانت اجرایی چندانی برخوردار نیستند و گاهی برخی از کشورهای اسلامی که تحت نفوذ و سلطه قدرت‌های هژمونیک جهان هستند از تعهد به چنین تحریم‌هایی سر باز می‌زنند. برای نمونه کشور عربستان سعودی قراردادی را با شرکت «جی.فور.اس»¹ (G4S) برای تأمین امنیت مراسم حج سال گذشته امضا کرد که افتتاح سیاسی بزرگی برای عربستان محسوب می‌شود. این شرکت یک شرکت تأمین امنیت است که به صورت جهانی فعالیت می‌کند و همچنین چندین سال در فلسطین اشغالی برای صهیونیست‌ها فعالیت کرده و برای نمونه مسئولیت تأمین امنیت یهودیان مسجدالاقصی را در مقابل فلسطینیان مسلمان بر عهده گرفته است. البته شرکت جی.فور.اس (G4S) به دلیل همکاری با رژیم صهیونیستی، برای سالیان متمادی در فهرست شرکت‌های تحریمی «جنبش جهانی بایکوت،

عدم سرمایه‌گذاری و تحریم اسرائیل» قرار داشته است؛ اما عربستان سعودی در کمال ناباوری، مسئولیت تأمین امنیت حج و به تعبیری مسلمانان تمام جهان را که در مراسم حج حاضر می‌شوند به این شرکت واگذار کرد. جنبش «دوستان الاقصی» در نامه‌ای سرگشاده به سفارت عربستان سعودی، تبعات منفی اقدام شرم‌آور عربستان سعودی را متذکر شد و اظهار داشت که بسیاری از سازمان‌های جهانی و ملی مانند اتحادیه اروپا و دانشگاه اسلو به دلیل تحریم جهانی «جی. فور. اس. (G4S)»، قراردادهای خود را با این شرکت فسخ کرده‌اند. بنابراین عدم فسخ قرارداد عربستان سعودی با این شرکت می‌تواند پیام‌های منفی از جمله عدم جدیت عربستان درباره اشغال مسجد الاقصی و فلسطین را به جهان اسلام و تمام آزادی‌خواهان حامی فلسطین القا کند.¹ با توجه به عدم برخورداری از ابزارهای ضمانت اجرا توسط این جنبش، نمی‌توان انتظار زیادی از فعالیت‌های آنان داشت؛ اما از آنجا که جنبش‌هایی از این دست افکار عمومی جهانی را هدف خود قرار می‌دهند، می‌توان امید داشت با انگیزش افکار عمومی، نهادها و دولت‌های متأثر از آرای مردم در نتیجه افشاگری‌ها و فعالیت‌های مدنی این جنبش همکاری خود را با رژیم صهیونیستی کاهش دهند. همان‌گونه که در نامه جنبش «دوستان الاقصی» اشاره شده بود بسیاری از سازمان‌ها و نهادها مانند اتحادیه اروپا و دانشگاه اسلو در نتیجه فعالیت‌های مدنی و فشار افکار عمومی، فعالیت خود را با اسرائیل و شرکت‌های حامی آن محدود نموده‌اند.

4. یهودیان ضد صهیونیست

یکی دیگر از جنبش‌ها و جریان‌های موفق در انزوا و رسواسازی رژیم صهیونیستی جنبش «یهودیان ضد صهیونیست» است (www.ihrc.org). شبکه‌ها و گروه‌های یهودیان «ضد صهیونیست» بسیار متنوع هستند و در بیشتر کشورهای

1. foa.org.uk: FOA's Open letter to Saudis: break the contract with pro-Zionist G4S

اروپایی و امریکایی (Bishara, 2014) نمایندگانی دارند. این افراد و گروه‌ها به صورت جدی با رویکرد و گفتمان صهیونیسم به عنوان یک گفتمان و رویکرد سیاسی در تقابل قرار دارند و این پیام‌ها را به صورت جدی به جهانیان ارسال می‌کنند که آنچه صهیونیسم به دنبال آن است پایه درست دینی ندارد و دین یهودیت، بسیاری از اقدامات اسرائیل و صهیونیست‌ها را محکوم می‌کند. یکی از جنبش‌های اصلی در این زمینه لیگ یهودی ضد صهیونیست¹ است که از سالیان متمادی در این زمینه فعالیت می‌کند. یکی دیگر از گروه‌های معاصرتر این جنبش، شبکه بین‌المللی یهودیان ضد صهیونیست (<http://www.ijan.org>) است که مانند جنبش‌های دیگر ضد صهیونیسم در بیشتر کشورهای بزرگ اروپایی مانند فرانسه، بریتانیا و اسپانیا شعبه دارد. اهداف اصلی شبکه بین‌المللی یهودیان ضد صهیونیست، شامل کمک به آزادسازی فلسطین و ایفای حقوق تمام فلسطینیان می‌شود. برای نمونه این شبکه معتقد است که مردم و سرزمین فلسطین باید آزاد شوند، افرادی که از سرزمین فلسطین کوچ داده شده و یا به هر شیوه‌ای آواره شده‌اند حق بازگشت به سرزمین‌شان را دارند و اسرائیل باید به استعمار سرزمین تاریخی فلسطین پایان دهد. آنها همچنین از حق تعیین سرنوشت فلسطینیان حمایت و از حق دفاع و مقاومت فلسطینیان در برابر اشغال سرزمین‌شان کاملاً پشتیبانی می‌کنند.

تقویت و حمایت آگاهانه از این گروه‌ها می‌تواند از دو جهت برای حامیان جریان ضد صهیونیسم قابل استفاده باشد. نخست اینکه این حمایت می‌تواند نشان دهد جریان و گفتمان غالب جهانی ضد صهیونیسم مشکلی با یهودیان چه از نظر دینی و چه از نظر نژادی ندارد و آنچه مورد اعتراض و انتقاد آنها قرار دارد فعالیت سیاسی و ظلمی است که صهیونیست‌ها به فلسطینیان روا می‌دارند. از سوی دیگر فعالیت این افراد به عنوان گروه‌های ارتدوکس یهودی و مقیدان به دین یهودیت

نشان می‌دهد که تا چه اندازه استمساک صهیونیست‌ها به دین یهودیت و همچنین برخی مؤلفه‌های آن مانند «سرزمین موعود¹ برای یهودیان» می‌تواند بی‌اساس و غیردینی باشد؛ زیرا بسیاری از گروه‌ها و احزاب حاکم در کشور اشغالی فلسطین (اسرائیل) اساساً اعتقادی به خداوند متعال ندارند و در حقیقت به طور فرهنگی و نژادی خود را یهودی یا یهودی سکولار می‌نامند. در همین رابطه برخی می‌گویند که چگونه ممکن است افراد ادعا کنند که خداوند به آنها وعده حکومت در سرزمینی را داده است، اما آنها خود به خداوند اعتقادی ندارند.

برخی از تحلیل‌گران معتقدند که سرمایه‌گذاری روی یهودیان ضد صهیونیست شاید کار سنجیده‌ای نباشد، چرا که آنها در نهایت یهودی هستند و مشخص نیست که تا چه اندازه حاضرند برای جمهوری اسلامی ایران هزینه کنند. در پاسخ به این پرسش باید گفت که نمی‌توان به طور کامل به این گروه‌ها و یا حتی بسیاری از گروه‌های دیگر فعال در جریان گفتمان جهانی ضد صهیونیسم اعتماد کرد، زیرا آنها در فضای دنیای غرب رشد و نمو یافته‌اند و اغلب تصاویر و برداشت‌های نادرستی از جمهوری اسلامی ایران دارند. اما دو مسئله اساسی را باید در نظر گرفت؛ اولاً ماهیت فعالیت این گروه‌ها از نظر گفتمانی و مبانی ایدئولوژیکی با مبانی مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران سنخیت دارد و فقط ممکن است درباره جزئیات (مانند چگونگی مقابله و مقاومت در برابر اسرائیل) تفاوت‌ها و اختلافاتی وجود داشته باشد که امری طبیعی به نظر می‌رسد. دوم اینکه، حمایت، سرمایه‌گذاری یا بهره‌برداری جمهوری اسلامی ایران از آنها نباید مطلق و بدون شرط باشد و اینکه با برنامه‌ریزی دقیق و بررسی‌های هوشمندانه صورت بگیرد. برای نمونه ملاحظاتی که در این باره باید در نظر داشت، بهره‌برداری خاص از این افراد است. مثلاً می‌توان در فضای رسانه‌ای یا علمی و در دانشگاه‌ها از این افراد و گروه‌ها استفاده کرد. یا در دعوت از این افراد دقت

1. Promised land

کرد که دارای مواضع افراطی در مورد ایران نباشند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

نقش جنبش‌های ضد صهیونیست بیشتر در بیداری و تنویر افکار عمومی جهانی و به تعبیر دیگر در عرصه دیپلماسی عمومی اثرگذار بوده است. در دورانی که دیپلماسی رسمی و سنتی، توان مقابله با رژیم صهیونیستی را نداشت، جریان‌های غالب ضد صهیونیستی در قالب دیپلماسی عمومی توانستند گام‌های بسیار بزرگی در راستای انزوا و تضعیف اسرائیل بردارند. البته نباید نقش جنبش‌های مقاومت مانند حماس و حرکت اسلامی را نادیده انگاشت؛ اما تأثیر جریان‌های عمومی ضد صهیونیستی در بسیج افکار عمومی بسیار مهم بوده است. در سال‌های اخیر، دیپلماسی دولتی و رسمی توفیق‌چندانی در منزوی ساختن رژیم آپارتاید و صهیونیست اسرائیل در سطح اروپا نداشته است و دلیل عمده این شکست و یا توفیق نیافتن آن به حمایت بی‌چون و چرای کشورهای هژمونیک جهانی مانند امریکا، کانادا و گاهی فرانسه و بریتانیا از اسرائیل بازمی‌گردد که تلاش کردند از شکل‌گیری هر گونه اجماع سیاسی برای منزوی ساختن اسرائیل در عرصه جهانی جلوگیری کنند. از این رو به نظر می‌رسد راه‌اندازی و استمرار جریان‌های عمومی و مردمی در راستای اعمال دیپلماسی عمومی، موفقیت بیشتری در انزوای رژیم صهیونیستی داشته است. اقدامات و دیپلماسی عمومی جریانات ضد صهیونیستی حتی توانسته در راستای تقویت و تحکیم سیاست‌های دولتی و رسمی کشورهای مختلف ایفای نقش کند، زیرا این جریان‌ها با اعمال فشار به کشورهای متبوع خود سعی می‌کنند تا اسرائیل را از مبادلات و معادلات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جهان منزوی سازند. در واقع، جریان‌های عمومی ضد صهیونیست (برای مثال در حمایت از فلسطین و منزوی ساختن اسرائیل) می‌توانند هزینه دفاع بی‌اساس امریکا و کشورهای غربی دیگر را از رژیم آپارتاید اسرائیل افزایش

دهند و در بلندمدت موجبات انزوای جهانی اسرائیل را فراهم آورند؛ بنابراین حمایت همه جانبه از این جنبش‌ها توصیه می‌شود.

یکی از نقاط مثبت و قوت جنبش‌های ضد صهیونیسم در اروپا، همکاری و ارتباط وثیق آنها با یکدیگر می‌باشد. برای مثال، بسیاری از اعضای جنبش همبستگی با فلسطین در جنبش تحریم اسرائیل نیز عضویت دارند و یا حداقل با آنها ارتباط دارند. آنان در راستای منزوی ساختن رژیم صهیونیستی، از بسیاری از برنامه‌های آنها مانند تحریم شرکت‌های اسرائیلی حمایت می‌کنند. این جنبش‌ها در پیگیری مسائل و موضوعات اجتماعی دیگر نیز بسیار فعال هستند. برای نمونه، مبارزه با نژادگرایی و اسلام‌هراسی در اروپا و کشورهای متبوع هر کدام از این جنبش‌ها از موارد بسیار شایع و رایج است. در این میان شرکت و همکاری گروه‌های یهودیان ضد صهیونیست در حمایت از مسلمانان و مبارزه با افزایش اسلام‌هراسی بسیار اهمیت دارد. این واقعیت نشانگر این است که اولاً برقراری اتحاد و انسجام میان گروه‌ها و جنبش‌های مقاومت قابل دسترسی است و ثانیاً اتحاد و همکاری این گروه‌ها تا چه میزان می‌تواند در موضوعات مختلف اثرگذار باشد و در تقویت پتانسیل جریان‌سازی اجتماعی این گروه‌ها ایفای نقش کند.

نکته‌ای که در پایان باید خاطر نشان ساخت ارائه پیشنهادی برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان عرصه‌های فرهنگی به ویژه عرصه مبارزه با صهیونیسم است. در این زمینه لازم است به نحوه فعالیت این جریان‌ها و جنبش‌های عمومی ضد صهیونیست توجهی جدی شود زیرا متأسفانه ظرفیت‌ها و روش فعالیت این جریان‌ها که اغلب در سطح جهانی و در قالب دیپلماسی عمومی است، در ایران کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. این جنبش‌ها غالباً نوع خاص و البته تأثیرگذاری از مبارزه با صهیونیسم را انتخاب کرده‌اند که حاکی از رویکرد «فرهنگ انگارانه» و سبک زندگی به مسئله مبارزه با صهیونیسم است و با حضور فعال و مرتب در عرصه‌های مختلف و با هدف فرهنگ‌سازی تلاش

می‌کنند تا مسئله فلسطین را به عنوان مسئله اصلی و بخش مهمی از زندگی روزانه و دغدغه‌های روزمره مردم آزاده تبدیل کنند. در همین رابطه، برخی از ویژگی‌های اصلی و قابل توجه این جریان‌ها که برای جریان‌های داخلی ایران نیز می‌تواند قابل استفاده باشد عبارتند از: سازماندهی مبارزات مدنی برای برقراری عدالت و صلح برای فلسطینیان با استناد به قوانین بین‌المللی و حقوق بشر، اتکا به بدنه فراگیر اجتماعی و ایجاد یک شبکه بین‌المللی و جهانی و در نتیجه انجام فعالیت‌های گسترده با ابعاد جهانی، استفاده از ظرفیت‌های مدیریتی و تبلیغاتی افراد بومی (سفیدپوست) و انقلابی اعم از مسلمان و غیرمسلمان، انجام فعالیت‌های پر دامنه و چندجانبه مانند تلاش برای تحریم (بایکوت) نظام اشغالگر فلسطین و مبارزه با اسلام‌هراسی، معرفی اسرائیل به عنوان یک رژیم آپارتاید، اعتراضات مستمر و خستگی‌ناپذیر نسبت به شرکت‌ها و مؤسسات مختلف به ویژه دولتی که با رژیم اسرائیل و یا شرکت‌های تابعه آنها فعالیت می‌کنند، انجام برنامه‌های منظم هفتگی و یا ماهانه برای افزایش انسجام و هماهنگی درون گروهی، ارتباط مستقیم با افکار عمومی جوامع غربی، حضور فعال در سطح دانشگاه‌های مهم اروپا و دعوت از اندیشمندان برجسته جهانی برای سخنرانی، زنده نگه داشتن روحیه مقاومت و جهاد با پوشیدن نمادهای فلسطینی مانند چفیه و تزیین فضای جلسه با نصب پرچم‌های فلسطینی و پلاکاردهای ضد اسرائیلی و دادن شعارهای حمایت از فلسطین برای القای روح انقلابی به فضای جلسات.

حمایت از این جریان‌ها و حتی استفاده از شیوه فعالیت آنها که با رویکرد «فرهنگ انگارانه» و «سبک زندگی» به مسئله فلسطین و اسرائیل صورت می‌گیرد، به شدت توصیه می‌گردد و شاید اتخاذ این رویکرد بتواند در تقویت موضوعی که مقام معظم رهبری به عنوان «ملت عاشق مبارزه با صهیونیسم» (farsi.khamenei.ir) مطرح فرمودند، بسیار سودمند باشد.

- Abdelnor, Samer (٢٠١٤) 'Beyond South Africa: Understanding Israeli Apartheid', al-shabaka policybrief; <http://al-shabaka.org/policy-brief/politics/beyond-south-africa-understanding-israeli-apartheid?page=show>.
- Aljazeera, News, <http://www.aljazeera.com/news/europe/٢٠١٣/٠٩/٢٠١٣٩٨٨١٢٢٩٧٢٨٦٩٥.html>.
- Arshad Mohammed (٢٠١٣) 'Qatar Raps Israel as Kerry Seeks Arab Support for Tals', Reuters, ٠٨ Sep ٢٠١٣: <http://www.reuters.com/article/٢٠١٣/٠٩/٠٨/us-palestinians-israel-kerry-idUSBRE٩٨٧٠٨٧٢٠١٣٠٩٠٨>.
- Avraham, Rachel (٢٠١٣) 'Goal of the BDS Movement: Delegitimize Israel', Jewish Press, ١٧ July ٢٠١٣: <http://www.jewishpress.com/blogs/united-with-israel/goal-of-the-bds-movement-delegitimize-israel/٢٠١٣/٠٧/١٧/>.
- Barghouti, Omar (٢٠١٣) 'BDS Campaign against Israel is Reaching a Turning Point, BDS Movement, ٢٢ December ٢٠١٣, <http://www.bdsmovement.net/٢٠١٣/bds-campaign-israel-reaching-turning-point-١١٥٦٩>.
- Barghouti, Omar (٢٠١٤) 'Why the Boycott Movement Scares Israel', New York Times, JAN. ٣١, ٢٠١٤.
- BDS movement: Boycott, Divestment and Sanctions against Israel.
- BDS Movement; Military Embargo: <http://www.bdsmovement.net/activecamps/military-embargo>
- BDS Movement; <http://www.bdsmovement.net/٢٠١٤/٢٠١٤-begins-with-boycott-success-١١٦٥٠>.
- Beaumont, Peter (٢٠١٤) 'Israel Risks Becoming Apartheid State if Pease Talks Fail, Says John Kerry', The Guardian, ٢٩ April ٢٠١٤; <http://www.theguardian.com/world/٢٠١٤/apr/٢٩/john-kerry-apologises-israel-apartheid-remarks>.
- Beaumont, Peter (٢٠١٤) 'Israel Risks Becoming Apartheid State if Pease Talks Fail, Says John Kerry', The Guardian, ٢٩ April ٢٠١٤; kerry.
- Beaumont, Peter (٢٠١٤) 'John Kerry Apologizes for Israel Apartheid Remark', The Guardian, ٢٩ April ٢٠١٤; <http://www.theguardian.com/world/٢٠١٤/apr/٢٩/israel-apartheid-state-peace-talks-john-kerry>.
- Beaumont, Peter (٢٠١٤) 'John Kerry Apologizes for Israel Apartheid Remark', The Guardian, ٢٩ April ٢٠١٤; <http://www.theguardian.com/world/٢٠١٤/apr/٢٩/john-kerry-apologises-israel-apartheid-remarks>.
- Bishara, Bishara (٢٠١٤) 'Palestine as an Exclusive Jewish Issue in the US', Al-Jazeera; ٢١ Apr ٢٠١٤, <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/٢٠١٤/٠٤/palestine-as-an-exclusively-jewi-٢٠١٤٤٢١٥٠٩٢١٩٢٨٨٤.html>.
- Donaghy, Rori (٢٠١٥) 'UK Labour Leadership Candidates Debate Israel-Palestine Policy', Middle East Eye, ٢١ July ٢٠١٥; <http://www.middleeasteye.net/news/jeremy-corbyn-stands->

- alone-among-labour-candidates-supporting-arms-boycott-israel-۶۳۹۷۰۹۲۶۱.
- foa.org.uk: FOA's Open letter to Saudis: break the contract with pro-Zionist G&S
- Goodman, Hirsh (۲۰۱۴) 'How Israel Is Losing Propaganda War', New York Times, ۳۱ January ۲۰۱۴.
- Hirsh Goodman (۲۰۱۴) 'How Israel Is Losing Propaganda War', New York Times, JAN. ۳۱, ۲۰۱۴.
- International Jewish Anti-Zionist Network; <http://www.ijan.org/>
- Islamic Human Rights Commission (۲۰۰۶) 'Against Zionism; Jewish Respectives', Confrence by IHRC, London: <http://www.ihrc.org.uk/publications/reports/۴۸۰۱-against-zionism-jewish-perspectives>.
- Israeli Apartheid Week ۲۰۱۴; <http://apartheidweek.org/about/>.
- Makdisi, Saree (۲۰۱۴) 'Does the term 'apartheid' fit Israel? Of course it does', Los Angeles Times, ۱۷ May ۲۰۱۴.
- Mohammed, Arshad ( ) 'Qatar Raps Israel as Kerry Seeks Arab Support for Tals', Reuters, Sep : <http://www.reuters.com/article/۲۰۱۳/۰۹/۰۸/us-palestinians-israel-kerry-idUSBRE۹۸۷۰۸۷۲۰۱۳۰۹۰۸>.
- Students for Justice in Palestine (SJP) movement
- Worldwide 'Solidarity Campaign with Palestine'
- Bishara, Bishara (۲۰۱۴) 'Palestine as an Exclusive Jewish Issue in the US', Al-Jazeera; ۲۱ Apr ۲۰۱۴, <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/۲۰۱۴/۰۴/palestine-as-an-exclusively-jewi-۲۰۱۴۴۲۱۰۰۹۲۱۹۲۸۸۴.html>.
- Rachel Avraham, 'Goal of the BDS Movement: Delegitimize Israel', <http://www.jewishpress.com/blogs/united-with-israel/goal-of-the-bds-movement-delegitimize-israel/۲۰۱۳/۰۷/۱۷/>
- <http://www.ihrc.org.uk/publications/reports/۴۸۰۱-against-zionism-jewish-perspectives>
- <http://bdsmovement.net/bdsintro>.
- <http://farsi.khamenei.ir/ndata/news/۲۸۴۶۰/index.html>.
- <http://palsolidarity.org/about/>
- <http://www.amazon.com/Objections-Doctrines-Restoration-Palestine-Pre-Eminence/ dp /۱۱۴۷۱۳۲۰۶۹>.
- <http://www.dawn.com/news/۱۰۲۹۶۰۸>
- <http://www.ijan.org/chapters-sectors/france/> .
- <http://www.palestinecampaign.org/about/>
- <http://www.psyop.it/?p=>
- <http://www.scottishpsc.org.uk/index.php/about-spssc/who-are-we>
- <http://www.trust.org/item/۲۰۱۳۰۹۲۱۱۹۳۰۳۸-Itwur/?source=hpbreaking>.